

ББК Н16=411.1*32

УДК 811.161.2'37

ТЕРМІНИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РІЗНИХ ГРУП ЧАСТОК В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ПРОБЛЕМА НЕОДНОЗНАЧНОГО ТРАКТУВАННЯ

Ірина Джочка

Частки в системі службових слів як української, так і інших слов'янських мов становлять, очевидно, найбільш цікавий, строкатий, різноманітний за семантикою, функціями, відповідно й термінологічними трактуваннями клас мовних одиниць. Підтримуємо думку Флорія Бацевича, який вважає, що “попри чималу кількість публікацій, присвячених різноманітним аспектам походження, функціонування, смислової організації, синтагматичних особливостей, парадигмального впорядкування тощо часток різних мов, що дає вченим підстави говорити навіть про окремий напрям наукових пошуків – партикологію, частки залишаються однією з найтаємничіших сфер дослідження” [1, с.5]. Незважаючи на численні мовознавчі студії, присвячені проблемі семантико-функційної класифікації часток, остаточно й однозначно це питання так і не з'ясовано. **Актуальність** запропонованої розвідки полягає в тому, що й досі спірними залишаються підходи, принципи чи аспекти, на основі яких варто здійснювати типологізацію сучасних партикул.

Метою дослідження є аналіз наявних у граматичній науці різноманітних підходів, аспектів щодо класифікації часток, з'ясування найбільш оптимальних та конструктивних принципів типологізації партикулятивної системи сучасної української мови.

Уперше термін частка використав М. Смотрицький у своїй «Граматіки Славенскія правилное синтагма» (1619), однак сучасне трактування частки як окремого класу службових слів було зафіксоване тільки 1926 року в “Українському правописі”. На сьогодні найбільшого поширення набуло розуміння частки в її вузькому значенні (за В. Виноградовим). В енциклопедії “Українська мова” частки визначені як “незмінні службові слова, які надають

реченням або членам речення додаткових значеннєвих відтінків, а також беруть участь у творенні дієслівних форм граматичної категорії способу” [15, с. 723].

Уперше класифікацію часток, виділивши вісім основних розрядів партикул як частини мови, здійснив **Володимир Виноградов**: 1) підсилювально-обмежувальні, або видільні (*навіть, і (й), ж (же), хоч (хоча), ще, та вже* і под.); 2) приєднувальні (*теж, також, до того ж, та й те, все* тощо); 3) означувальні (*якраз, що за, саме* та ін.); 4) вказівні (*ось, от, це* та ін.); 5) неозначені; 6) кількісні (*майже, приблизно, рівно* тощо); 7) заперечні; 8) модально-прیدієслівні [5, с. 546–553]. Як модально-прیدієслівні вчений кваліфікував питальні (*чи, хіба, невже*), окличні (*що за*) та частки, які в сучасних класифікаціях найчастіше трактуються як власне модальні (*наче, ніби, мов, мовляв*). Класифікація В. Виноградова стала однією з перших спроб ранжувати частки за семантико-синтаксичним принципом з урахуванням їх зв'язку з категорією модальності, проте на довгий час залишалась “хрестоматійною” в багатьох наукових розвідках та підручниках.

Зокрема, автори “**Російської граматики**” в руслі досліджень В. Виноградова виокремили шість функціональних груп часток: 1) формотвірні; 2) заперечні; 3) запитальні; 4) ті, що характеризують дію за протіканням у часі або за результативністю (прідієслівні); 5) модальні; 6) стверджувальні або заперечні репліки (реплікові). Модальні партикули своєю чергою поділені ще на три розряди: 1) частки, які вносять **емоційні** та інші оцінки, які виражають безпосередні реакції мовця (підкреслюють, посилюють, акцентують повідомлення або його частину; виражають якісні характеристики; згоду чи незгоду, попередження, погрозу; побоювання, пропозицію; сумнів, невизначеність, подив тощо); 2) частки, що виражають різні типи **волевиявлення** (заклик до згоди, до очікування, прохання дати можливість зробити що-небудь, рішучість); 3) частки, які встановлюють різноманітні **зв'язки і відношення повідомлення з його джерелом**, з іншими частинами повідомлення, з іншими подіями і фактами (виражають завершення або виявлення попереднього стану; відповідність чи невідповідність очікуваному; зв'язок з відомим; перевага чогось над чимось; своєчасність; одиничність і винятковість; протиставлення; зумовленість чи незумовленість; допустове відмежування; відношення повідомлення до його

джерела) (*мов, мовляв, знай собі, виключно, і без того, ось тобі і*) [11, с. 727–729]. Попри деякі недоліки та відірваність такої класифікації від сучасних лінгвістичних теорій, на думку Світлани Педченко, “запропонована диференціація часток, чи не вперше вводить до складу “сем”, що вони реалізують, прагматично орієнтовані смисли” (третя група модальних часток) [10, с. 83]. Принагідно зауважимо, що саме прагматичні аспекти часток є на сьогодні в центрі досліджень партикології.

Автори академічного видання “Сучасна українська літературна мова : **Морфологія**”, пропонуючи свій погляд на типологію часток, справедливо зауважують, що частки “різні щодо своєї структури і функціонально-семантичних особливостей”, відповідно їй класифікувати їх необхідно за різними характеристиками [14, с. 501]. За структурними особливостями частки поділяються на три розряди: фразові, формотворчі і словотворчі. Серед фразових часток за їх функціонально-семантичними особливостями виділені такі групи: питальні, оклично-підсилювальні (оформляють певний комунікативний тип речення); власне модальні, стверджувальні і заперечні (виражають ставлення мовця до змісту всього речення); вказівні, означальні, кількісні, спонукальні, видільні, приєднувальні (виділяють у смисловому відношенні окремі компоненти речення) [14, с. 502].

Очевидно, що в проаналізованих класифікаціях нема єдиного логічного принципу поділу: формотвірні та словотвірні частки виокремлені за граматичним принципом, реплікові – за формою організації мовлення, придієсловні – за частиномовною ознакою. Практично у всіх класифікаціях виокремлюють таку групу, як модальні частки, хоча значення модальності виступає загальною ознакою частки як частини мови у більшості визначень, порівняймо: “До часток належать неповнозначні незмінні слова, які виконують *модальну* роль у складі слова або речення” [14, с. 501].

Модальність, за В. М. Бондаренком, – “мовна категорія, яка вказує на характер відображених у змісті речення об’єктивних зв’язків і на ступінь достовірності змісту того ж речення з погляду мовця” [2, с. 55]. Що ж до класифікації типів модальності, то найбільш поширеним є поділ, запропонований

Н. Ю. Шведовою, згідно з яким виокремлені об'єктивна і суб'єктивна модальність. Дослідниця зазначає, що «крім закладеного в системі форм речення об'єктивно-модального значення, що відносить повідомлення в план реальності / ірреальності, кожний вислів, побудований на основі тієї чи іншої схеми речення, характеризується суб'єктивно-модальним значенням. Якщо об'єктивно-модальне значення виражає характер відношення повідомлюваного до дійсності, то суб'єктивно-модальне значення відображає ставлення мовця до повідомлюваного» [11, с. 545]. З огляду на зазначені дефініції, очевидним є той факт, що частки виступають виразниками як об'єктивної модальності (ствердження, заперечення), так і суб'єктивної (впевненість / невпевненість, згода / незгода, гіпотетичність, експресивна оцінка тощо).

Незважаючи на висловлені міркування, модальні частки як семантико-функціональний розряд є об'єктом аналізу численних мовознавчих студій, а сам термін виступає, вочевидь, найбільш усталеним у сучасних дослідженнях, присвячених партикулам.

Зокрема, модальні частки як типологічний компонент виступають у дослідженнях К. Симонової, М. Давиденка, А. Загнітка, С. Педченко, Л. Бондаренко, Л. Бутко та ін.

Під час розгляду питання класифікації часток на винятковій складності указаної проблеми наголошує **Микола Давиденко**. У дисертаційній роботі «Частки української мови з погляду їх складу, функції та семантики» (1993) автор виділяє п'ять основних розрядів, зазначаючи водночас, що така класифікація є робочою: 1) частки, що актуалізують семантику висловлювань та їх частин, вносячи додаткові семантичні та емоційно-експресивні відтінки (вказівні, означальні (кількісно-означальні (*ледве не, майже, мало не, трохи не, чи не*) та визначувальні (*власне, рівно, просто, саме, точно, якраз*), видільні (обмежувально-видільні (*бодай, всього-на-всього, же, лише, навіть, оно, от, просто, тільки, хіба, хоч*) та підсилювально-видільні (*а, аж, адже, було, воно, впрост, все, геть, навіть, отож, пак, просто, там, ще* та ін.); 2) модальні (модально-вольові (*ану, давай, ну, нумо, хай*), власне модальні (*далебі, десь, ледве, тобто, хіба, хоч*), порівняльні (*мов, наче, ніби, тобто, себто*), стверджувальні,

питальні, заперечні (власне заперечні та контекстуальні й ситуативні); 3) емоційно-експресивні (емоційно-експресивні та підсилювальні); 4) словотворчі; 5) формотворчі) [6, с. 8–9].

Одним з ґрунтовних та вагомих досліджень в українській граматичній науці стала дисертаційна праця **Катерини Симонової** “Формування складу і розвиток функцій модальних часток в українській мові” (1982). Увесь континуум часток дослідниця поділяє на три розряди: логіко-семантичні, модальні, емоційно-експресивні. Основну увагу вчена зосереджує на ранжуванні модальних часток із врахуванням результатів дослідження лінгвістичної модальності. Усі модальні партикули К. Симонова виокремлює в три групи: 1) частки для вираження *об’єктивно-модальних* значень: стверджувальні, заперечні, питальні; 2) частки для вираження *суб’єктивно-модальних* значень: переповідні, порівняльно-гіпотетичні, ймовірнісні; 3) частки для вираження *волевиявлення* мовця (спонукально-оптативні) [13, с. 7]. Поза межами аналізу залишились вказівні, видільні та означальні партикули, модальне значення в яких є периферійним.

Сфера наукових зацікавлень **Світлани Педченко** – функціонально-семантична параметризація модальних часток, серед яких учена аналізує стверджувальні, заперечні, питальні; спонукально-оптативні; обмежувально-видільні, порівняльно-гіпотетичні, вказівні, підсилювально-видільні тощо. Розглянувши різноманітні підходи щодо кваліфікації та класифікації різних розрядів часток, “беручи до уваги еволюцію поглядів на модальність і лінгвістичну природу часток, наявність у партикул ідентифікувальних та диференційних сем, особливості репрезентації ними того чи того субкатегорійного модального значення”, мовознавець пропонує виокремлювати дві групи модальних часток. Першу – утворюють *власне-модальні* (модальні кваліфікатори). “Ядро цих часток становлять *порівняльно-гіпотетичні партикули* як репрезентанти епістемічно-модального субкатегорійного значення проблематичної достовірності, а периферію – *стверджувальні, заперечні, питальні та спонукально-оптативні (або волітивні)* частки, що є реалізаторами різноманітних об’єктивно- та суб’єктивно-модальних значень – реальності / ірреальності, категоричної достовірності, емоційно-оцінних аксіологічних,

волюнтативних і оптативних тощо”. До другої групи віднесено *невласне-модальні*, або *логіко-модальні* (модальні модифікатори), її формують “вказівні та видільні” партикули, що перебувають на периферії репрезентантів модальності”. При цьому недоцільним, на думку вченої, є “виділення в окремий розряд емоційно-експресивних часток, оскільки лексемам будь-якої серед названих груп властиво набувати в певному контекстному оточенні виразного конотативного забарвлення” [10, с. 85– 86].

Об’єктом дослідження у **Людмили Бондаренко** є вторинні частки як засоби створення різних типів модальності, зокрема дослідниця розглядає такі її типи: бажальну, констатуючу, питальну і заперечувальну. Частки, які здатні виступати виразниками вказаних модальних значень, відповідно належать до бажальних (оптативних), стверджувальних (погоджувальних), питальних, заперечних.

З’ясуванню природи неповнозначних лексичних комплексів, співвідносних з частками, присвячені розвідки **Лариси Бутко**. У результаті дослідження “за функціонально-семантичними ознаками виявлено такі групи партикулярних лексичних комплексів: питальні (*хіба ж ні, чи що*), оклично-підсилювальні (*ох яка, що за*), власне модальні (*ледве чи, навряд чи*), стверджувальні (*ну аякже, і точно*), заперечні (*де вже, так ні*), вказівні (*от і, ось і*), означальні (*все одно, рівно ж тільки*), кількісні (*трохи не, мало не*), спонукальні (*бодай би, та ну (ну-бо)*), видільні (*всього лише, лише (лиш) тільки*) і приєднувальні (*до того ж, ще й*)” [4].

Анатолій Загнітко, працюючи у сфері досліджень граматики службовості, теж наголошує на неможливості абсолютно послідовного розмежування функційних типів часток та встановлення їхньої належності до того чи того різновиду “у силу поліфункційності багатьох часток, що зумовлено їхнім комунікативно-ситуативним навантаженням”. Однак учений все ж пропонує своє бачення типологізації часток за найзагальнішими характерними рисами у *функційно-семантичному* аспекті. Дослідник виокремлює такі угруповання партикул: “1) вказівні: *це, то, ось, от, оце, он, онде, ото* (їхньою особливістю постає зв’язане використання, співвіднесення з вказівними займенниками); 2) категорійно-комунікативні, пов’язані з відповідними

категоріями речення, що диференційовані на: а) **питальні**: *чи, чи ж, чи не, та чи* і под.; б) **спонукальні**: *хай, нехай, будь, бодай, годі, ну, давай, нумо, на, лишень* та ін.; в) **заперечні**: *не, ні, ані, аж ні* тощо; г) **стверджувальні**: *так, отак, авжеж, атож* і под.; 3) **дискурсивні**, що виражають зіставлення в широкому аспекті предметів та ознак, про які говориться, з іншими предметами та ознаками, а також цілих думок, міркувань. З-поміж них постають значущими: а) **підсилювальні** з різними **логіко-експресивними відтінками**: *і (й), та, аж, все, таки, так* і под. та **оклично-підсилювальні**: *що за, що то за, як, який* та ін.; б) **роз'яснювальні**: *лиш, лише, лишень, мовляв* і под.; в) **обмежувальні**: *тільки, і тільки, та й тільки* і под.; г) **зіставні**: *мов, немов, наче, неначе* тощо; г) **відокремлювальні**: *хоч, хоча, таки, все* та ін.; д) **видільні**: *все, ж, лише, лишень, навіть, таки, тільки, уже (вже), хоча, хоча б* і под.; е) **порівняльні**: *наче, неначе, мов, немов, як* і под.; є) **вірогідні**: *немов, немовбито, ледве чи, заледве чи, начеб, нібито* та ін.” [7, с. 31–32].

Поряд із указаною типологією, граматист пропонує іншу, де, на його думку, принциповим постає протиставлення з-поміж часток модальних й аmodalьних, де перші експлікують значення реальності / ірреальності, достовірності / недостовірності, питальності / ствердження та ін. Відповідно до **модальних** належать такі групи часток: “1) **модально-вольові**: *би, ну, давай, вже, нехай, же*; 2) **персуазивні** – значення достовірності ↔ недостовірності: *ось-ось, наче*; 3) **авторизаційні**: *мов, мовляв* і под.; 4) **питальні**: *чи, невже, хіба*; 5) **заперечні**: *не, ні*; б) **суб'єктивно-оцінні – емоційно-оцінні**: *теж, отож, так отож* тощо. **Аmodalьні** частки внутрішньо диференційовані на: 1) **вказівні**: *ось, от*; 2) **видільно-обмежувальні**: *хоч, тільки, лише, всього, винятково* тощо; 3) **означально-уточнювальні**: *ледве, заледве, заледве не / ледве не, майже, прямо, насправді* і под.; 4) **посилювально-наголошувальні**: *ж, адже, все, все ж*” [8, с. 111].

Третій різновид класифікації, запропонований Анатолієм Загнітком, окрім уже зазначеного диференціювання модального / аmodalьного вияву частки, послідовно враховує також дистинктивні ознаки частки, пов'язані з: 1) апелятивністю (частки апелятивні), що реалізують адресованість мовлення; 2) оцінністю (частки оцінні); 3) емоційністю (частки емоційні); 4) структурацією

тексту (текстоструктуровальні частки). Зважаючи на висловлене твердження, дослідник пропонує таку типологію із врахуванням **функційних вимірів** партикул: “Для **апелятивних** часток властивою постає внутрішня диференціація на: 1) питальні (*чи, чи ж, хіба, хіба ж, та хіба, хіба лише* і под.); 2) прохання / наказу / погрози (*якби, нехай би тощо / нехай лиш, нехай лише* і под.); 3) бажання / побажання (*аби, аби ж, аби лише, аби вже* і т. ін.); 4) переконання / переконливості (*направду, всяк, най, воно* і под.); 5) заперечення / незгоди (*але, але ж, але тільки, але лише, насамперед, якби, якби ж, якби лише* тощо); б) погрози (*аж лише, аж тільки* та ін.). Для **оцінних** часток притаманний внутрішній поділ на: 1) власне-модальні (*без того, близько, зовсім* та ін.); 2) порівняльно-оцінні (*наче, неначе, мов, немов* тощо); 3) випрямно покликально-оцінні (*тоді, тоді ж, тоді тільки, тоді лиш, тоді лише* і т. ін.); 4) гіпотетично-оцінні (*цілком, природно* та ін.); 5) обчислення оцінки (*ледве, заледве, чимало, замало* і под.); б) наголошувально-оцінні / актуалізаційно-оцінні (пряма – *ані, тільки, лише всього, лише всього-на-всього* тощо / ускладнено-опосередкована – *це й, таки-так, так і* і под.). **Емоційні** ж частки внутрішньо диференційовані на: 1) частки на позначення здивування (типу *адже* (властива й інша семантика – апелятивна і под.); 2) частки на позначення подиву (*ж, же, аж не* тощо); 3) частки на позначення співчуття, жалю (*та й, та лише* тощо); 4) частки на позначення задоволення / розчарування (*аби, але, врешті* та ін.); 5) частки на позначення байдужості / збайдужіння (*а, та, та лише* і под.); б) частки на позначення небезпеки (*що, що за* та ін.). Кожна з часток поєднує кілька з функцій, що диференційовані відповідним контекстом, дискурсивною практикою тощо.

Текстоструктуровальні частки основним своїм призначенням членування тексту, ієрархізування його частин і постають у своєму обширі нерівнорядними. Легко розрізнявані частки **експлікативного членування** тексту з притаманною для них функцією: 1) позначення початку тексту або його частини (*а, і, ну, воно, а й* тощо); 2) лінійного членування реального тексту з внутрішнім диференціюванням (послідовності / перерахування (*ані, ані-ані* та ін.), покликання (*тоді, тоді ж, тоді лише, навпаки* тощо); та **імпліцитного членування** тексту із семантикою вибору виразу (*та й то, та вже, та врешті* тощо) та заперечення

висловленого, особливо значуща для вираження емпатичної функції, що домінує над структурною (структуральною) (*але ж, але то, і то, таки не* і под.). Особливої уваги заслуговують *аналогі* частки, що тільки функційно виконують їхню функцію (пор. з аналогами / еквівалентами прийменників)” [8, с. 112–113].

Не зупинятимемося детально на аналізі трьох різновидів класифікацій Анатолія Загнітка, однак зауважимо, що вони фактично тісно пов’язані між собою, однак одні й ті ж типи часток, на наш погляд, отримують різну кваліфікацію й термінологічне визначення. Водночас учений частково залучає до аналізу, окрім функційних та семантичних ознак, прагматичний потенціал аналізованих мовних одиниць.

Найбільш послідовним, обґрунтованим і виваженим вважаємо підхід, який акцентує на синкретизмі аспектів дослідження часток. У зв’язку з розвитком нових напрямів у лінгвістиці актуальним на сьогодні є вивчення партикул за кількома аспектами: семантичним, функційним, прагматичним, комунікативним, синтаксичним, текстовим і стилістичним. Відповідно до того, який напрям аналізу виступатиме домінантним, й буде вибудовуватися типологія часток. Попри це вважаємо неправомірним твердження, що можна створити “чисту” класифікацію часток на основі тільки одного критерію без залучення інших.

Прагматичний аспект дослідження часток, на нашу думку, є провідним у сучасній лінгвістиці, оскільки значення часток тісно пов’язане з прагматичним значенням висловлень, що дало підстави мовознавцям трактувати партикули як *прагмалексеми* [9]. З цього погляду слід відзначити монографічне дослідження Флорія Бацевича “Частки української мови як дискурсивні слова”, у якому ґрунтовно здійснено семантико-прагматичний опис понад 40 високочастотних “часток сучасної української мови з “прицілом” на використання встановлених семантико-прагматичних дистинкцій для створення активного (інтегрального) тлумачного словника української мови або (на перших етапах) словника так званих дискурсивних слів” [1, с.6].

Висновки. Як підсумок огляду та аналізу різних концепцій типологізування партикул, їхніх кваліфікативних та класифікаційних ознак, термінологічних визначень, пропонуємо узагальнити матеріал, об’єднавши, на

наш погляд, спільні за семантико-функційним наповненням класи часток з урахуванням (за змогою) усіх використовуваних для їх позначення термінів. Найбільш виваженим та обґрунтованим із врахуванням проаналізованих лінгвістичних студій вважаємо поділ усього континууму часток на такі класи: 1) об'єктивно-модальні; 2) суб'єктивно-модальні; 3) логіко-модальні; 4) емоційно-експресивні; 5) формотворчі.

Об'єктивно-модальні (модальні, категорійно-комунікативні, апелятивні) внутрішньо диференційовані на: 1) стверджувальні (погоджувальні); 2) заперечні (власне заперечні та контекстуальні й ситуативні); 3) питальні; 4) спонукальні (модально-вольові, модально-прідієслівні, спонукально-оптативні, імперативні, волонтактивні, волітивні). Для **суб'єктивно-модальних** часток притаманний внутрішній поділ на: 1) порівняльні-гіпотетичні (порівняльні, гіпотетичні, вірогідні, власне модальні, персуазивні, зіставні); 2) переповідні (авторизаційні) (*мов, мовляв* та ін.). Серед **логіко-модальних** (дискурсивних) часток значущими постають: 1) вказівні; 2) видільні (підсилювально-обмежувальні, обмежувальні, обмежувально-видільні, підсилювально-видільні, відокремлювальні); 3) кількісні (кількісно-означальні, квантитативні); 4) означальні (визначувальні, означально-уточнювальні, уточнювальні). **Емоційно-експресивні** (суб'єктивно-оцінні) поділяємо на дві групи: 1) експресивно-підсилювальні (підсилювальні, посилювально-наголошувальні, емоційно-оцінні, емоційні), 2) оклично-підсилювальні (окличні, емоційно-кваліфікаційні, емоційно-експресивні). **Формотворчі частки** (*хай, нехай, б (бу)*) спеціалізовані на вираженні аналітичних способових форм дієслова.

Запропонована класифікація не претендує на вичерпність та завершеність, радше є своєрідною спробою уніфікації значної кількості термінів для позначення семантико-функційних розрядів часток. Для послідовного розмежування та визначення функційних типів часток, встановлення їхньої належності до того чи того різновиду необхідно здійснити аналіз кожної частки за морфологічним, морфосинтагматичним, функційно-семантичним, дериваційним та текстовим парадигмальними просторами. Об'єктом додаткових студій повинні стати аналоги часток, частки-висловлення та частки-зв'язки.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бацевич Ф.* Части украинської мови як дискурсивні слова : монографія / Флорій Бацевич. – Львів : ПАІС, 2014. – 288 с.
2. *Бондаренко В. Н.* Виды модальных значений и их выражение в языке / В. Н. Бондаренко // Науч. докл. высш. школы. Филологические науки. – 1979. – № 2. – С. 54–61.
3. *Бондаренко Л.В.* Склад та комунікативні функції вторинних часток: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Л.В. Бондаренко; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка. — Кіровоград, 2005. – 20 с.
4. *Бутко Л.В.* Неповнозначні лексичні комплекси української мови (структурно-семантичний і функціонально-стилістичний аспекти) [Текст] : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Бутко Лариса Валентинівна ; Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2008. – 18 с.
5. *Виноградов В. В.* Русский язык (Грамматическое учение о слове) / В. В. Виноградов. – М. : Высшая школа, 1986.
6. *Давиденко М. О.* Части украинської мови з погляду їх складу, функції та семантики : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02. / М. О. Давиденко. – К., 1993. – 17 с.
7. *Загнітко А.* Структурна і функційна типологія часток / Анатолій Загнітко // *Ucrainica IV. Současná ukrajinistika. Problémy jazyka, literatury a kultury. Sborník vědeckých článků V. Olomoucké sympozium ukrajinistů střední a východní Evropy (26.–28. srpna 2010).* AUPO. Facultas Philosophica. Philologica 100 – 2010 – Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. – С. 29–32.
8. *Загнітко А.* Части в системі службових частин мови: типологічний і лексикографічний вияви / Анатолій Загнітко // *Лінгвістичні студії: зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А.П. Загнітко.* – Донецьк : ДонНУ, 2011. – Вип. 22. – С. 104–115.
9. *Николаева Т. М.* Функции частиц в высказывании: на материале славянских языков / Т. М. Николаева; [под. ред. В. Н. Торопова; изд. 2-е, стереотипное]. – М.: УРСС, 2005. – 168 с.

10. Педченко С. До проблеми класифікації модальних партикул / Світлана Педченко // Філологічні науки. – 2011. – Вип. 9. – С. 82–87.
11. Русская грамматика : В 2 т. / Гл. редактор Н. Ю. Шведова. – М. : Наука, 1980. – Т. I: Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология. – М. : Наука, 1980. – 783 с.
12. Симонова К. С. Модальне слово чи модальна частка / К. С. Симонова // Укр. мова і літ. в шк. – 1989. – № 10 (392). – С. 56–61.
13. Симонова Е.С. Формирование состава и развитие функций модальных частиц в украинском языке : автореф. дисс. ... канд. филол. наук / Е.С. Симонова. – К., 1982. – 28 с.
14. Сучасна українська літературна мова : морфологія / за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1969. – 583 с.
15. Українська мова : Енциклопедія. – Вид. 2-е. – К. : Вид-во “Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано різні концепції типологізування часток, розглянуто та систематизовано варіанти термінів на позначення певних розрядів партикул, запропоновано поділ усього континууму часток на об’єктивно-модальні; суб’єктивно-модальні; логіко-модальні; емоційно-експресивні; формотворчі.

Different concepts of typologization of particles are analyzed; variants of terms denoting certain categories of particles are considered and systematized; division of the continuum of particles into objective-modal, subjective-modal, logical-modal, emotionally expressive and formative ones is proposed.

Ключові слова: частки, термін, класифікація, модальність, об’єктивна модальність, суб’єктивна модальність.

Key words: particles, term, classification, modality, objective modality, subjective modality.

Джочка І. Терміни на позначення різних груп часток в українській мові: проблема неоднозначного трактування / Ірина Джочка // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Випуск 42–43. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2014–2015. – С. 190–196.